

Jäljennös.

SUOMEN PANKIN
Johtokunta.

Helsingissä
syyskuun 17 p.1928

Nº

Suomen Maatalous-Osake-Pankin Johtokunnalle

H e l s i n k i .

Viitaten Suomen Pankissa eilen tapahtuisiin keskusteluihin pyydän vielä esittää seuraavaa:

Liikeyritykset Suomessa käyttävät yleensä suhteellisen suuressa määrässä pankkiluottoa, riippuen siitä, että osakesijoituksiin hakeutuvaa pääomaa on verrattain niukasti ja että obligationirahotus ei ole tullut yleisempään käytäntöön. Se voimakas kehitys, joka elinkeinoelämässämme kaikilla aloilla sodan jälkeisinä aikoina on tapahtunut ja joka varsinkin vientiteollisuuden ja tukkukaupan alalla on esiintynyt myös huomattavana pyrkimyksenä keskittymiseen, on nopeasti lisännyt pankkiluoton tarvetta ja erityisesti synnyttänyt meidänkin maassamme joukon suurliikkeitä, joiden pankkiluoton tarve varsinkin ajoittain nousee erittäin suuriin summiin. Pankkien kehitys sitä vastoin on pääasiallisesti inflationin vaikutuksesta hidastunut, niin että pankkien hallitseman kokonaispääoman määrä vasta hiljattain on realiarvoltaan kohonnut samaan, missä se oli ennen sotaa. Eikä pankkialalla ole myöskään tapahtunut samallaista keskitystä kuin muilla elinkeinotoiminnan aloilla. Päinvastoin oli pankkien lukumäärä 1914 12, mutta on ny-

kyään 19. Seurauksena onkin ollut, paitsi usein hajanaisuutta ja selvien päämäärien puutetta varsinkin pienempien pankkien työkentelyssä ja kallistumuksesta pankkitoiminnan kustannuksissa, erityisesti se että suurempien jopa keskikokoistenkin liikkeiden rahottamiseen ovat pystyneet vain kaikkein suurimmat pankkimme ja nekin vaan melkoisten ulkomaalaisten sesonkiluottojen avulla ja useasti siten, että saman toiminnan luotot ovat jaetut kahdelle pankille. Maan parhaiden liikkeiden, erittäinkin vakavaraiten ja kehityskykyisten vientiliikkeiden rahoitus on, mikäli Suomen Pankki ei ole ottanut sitä hoitaakseen, siten jäänyt pääasiallisesti parin suurpankin monopoliksi. Vain vähäisemmässä määrässä ovat kaksi pienempää suurpankkia voineet siihen ottaa osaa, kun taas muiden pankkien toiminta on, joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta, rajoittunut viennin rahottamisessa vain joidenkin pienempien sahaliikkeiden rahoitukseen ja siten kokonaisuudessaan muodostunut jokseenkin yksipuoliseksi ja useissa tapauksessa vähemmän pankkimaiseksi. Niiden ulkomainen liike ei esimerkiksi siten ole juuri lainkaan päässyt kehittymään. Ja kumminkin olisi sillä erittäin suuri merkitys, ei ainoastaan sen vuoksi, että se tuottaisi pankeille huomattavia tuloja ja tekisi siten niiden menestymisen riippumattomaksi yksinomaan kotimaisen korkomarginaalin suuruudesta, vaan monessa muussakin suhtressa. Jos pankit tulisivat vilkkaisiin suhteisiin ulkomaisien pankkien kanssa, ne sen perusteella esimerkiksi olisivat tilaisuudessa saamaan halpoja ulkolaisia lortalletuksia, joita ulkolaiset säännöllisesti täällä pitävät mutta jotka nykyään jokseenkin kokonaan ovat keskittyneet kahteen suurpankkiimme. Tarpeen tullen ne ulkomaisilta kirjeenvaihtajiltaan, joiden kans-

sa ne alati olisivat tekemisissä, voisivat saada myös apua esimerkiksi tilapäisten sesonkivaihteluiden aiheuttamien likviditeetti-häiriöidensä poistamiseksi.

Kokemus niin meillä kuin muuallakin on myös osoittanut että pankit, jotka toimivat kovin kapealla pohjalla, esimerkiksi ankarasti rajoittuen vain yhden elinkeinoalan rahottamiseen, ennen pitkää saavuttavat kehitysrajansa, ja että mitä suurempi tällainen erikoispankki on, sitä vaikeammaksi sen hoitaminen ja sitä välttämättömämmäksi sen pohjan laajentaminen muodostuu. Siten ovat esimerkiksi maatalouden rahoituksessa meilläkin sesonkivaihtelut erinomaisen suuret. Talvikautena irtautuu siitä rahaa runsaasti, kun taas kesä- ja syyskautena rahan kysyntä on vilkasta. Tällaisten laaksojen täyttämiseksi ja huippujen tasoittamiseksi on puhtaan maatalouspankin pakko jo kannattavaisuus- ja likviditeettinäkökohtia silmällä pitäen, laajentaa toimintaansa aloille, joissa sesonkihuiput ja laaksot ovat päinvastaiset, kuten esimerkiksi juuri vientiteollisuuden rahottamiseen, jossa rahan kysyntä esiintyy suurena talvikautena, mutta jossa rahat kesä- ja syyskautena taas vapautuvat. Tällainen välttämätön toiminnan laajennus voi, kuten edellä jo huomautettiin, meillä menestyksellä ja tarkoituksenmukaisesti onnistua kumminkin, vain suurelle pankille, joka on kyllin vahva ryhtyäkseen vientiyritysten rahoittajaksi.

Suuret pankit voivat myös palvella asiakkaitaan halvemmilla kustannuksilla kuin pienemmät pankit. Niiden toiminnan monipuolisuudesta johtuu, että niiden liikevaihto on nopeampi, suoritettujen liiketoimien suhteellinen lukumäärä suurempi sekä työvoimien käyttö efektiivisempi ja sen vuoksi yhden liiketoimen suhteellinen kustannus vähäisempi kuin pienemmissä pankeissa. Tästä huolimatta on

niiden rentabiliteetti ja siis edullisuus osakkeenomistajille yleensä osoittautunut suuremmaksi kuin pienempien pankkien kannattavuus, riippuen juuri suuremmasta liiketiheydestä ja tulolähteiden monipuolisuudesta ja lukuisuudesta. Kehitys näyttää meillä kulkevan siihen suuntaan, että suurpankkien tässä kosketeltu etevämyys pienempiin pankkeihin verraten on yhä kasvamassa. Siten liiketiheys (liikevaihdon kokonaismäärä jaettuna bilanssin vuotuisella keskimäärällä) neljässä suurpankissamme vuodesta 1924 vuoteen 1927 kohosi 54.07:sta 68.69:iin. Keskokokoisissa pankeissa samanaikaisesti laski liiketiheys 53.80:sta 46.57:ään ja pienissä pankeissa 29.03:sta 27.06:teen. Kustannukset prosenteissa liikevaihdosta olivat suurapankeissa v. 1924 0.0408 ja 917 0.0329 %, keskokokoisissa pankeissa vastaavasti 0.0465 ja 0.0556 ja pienissä pankeissa 0.1110 ja 0.1042 %.

Talouselämän kehitysmahdollisuuksien ja yleisen edun kuin myös yksityisten pankkien osakkeenomistajien kannalta näyttäisi sen vuoksi tarkoituksenmukaiselta yhteenliittämällä useampia nykyään toimivia pankkeja pyrkiä aikaansaamaan mahdollisimman suuria pankkeja. Tähän näyttäisi olevan sitäkin enemmän aihetta ja mahdollisuuksia kun useat nykyisistä pankeistamme ovat syntyneet paikallis-harrastusten merkeissä, mutta oikeutetut paikallisedut kulkulaitosten kehityttyä ja muiden yhteysvälineiden edistyttyä voidaan yhtä hyvin kuin paikallispankissa ottaa varteen suurempien pankissa, vaikka sen keskusjohto olisikin toisella paikkakunnalla. Tämä voi erikoisestitapahtua myöntämällä joillekin haarakonttoreille tavallista suurempia toimintamahdollisuuksia ja niiden johdolla laajempia valtuuksia kuin haarakonttorien johdolle yleensä myönnetään. Ajan kohta pankkiyhtymien toimeenpanemiseen pienempien ja keskisuurien

pankkien kesken näyttäisi sopivalta myös siltäkin kannalta, että pankkien välinen kilpailu näyttää varsinkin talletuksista muodostuvan yhä ankarammaksi ja että vaikutusvaltaisilla tahoilla viime aikoina voimakasta pyrkimystä on esiintynyt kaikkien pankkien maksamien talletuskorkojen saattamiseksi yhtä suuriksi, nykyisen luokkajaon asemasta. Jos kaikki pankit maksavat talletuksista saman koron, on suurilla pankeilla luonnollisesti parempi mahdollisuus menestyä kilpailussa kuin pienemmillä.

Näyttäisi luonnolliselta että kaikki maakuntapankit - Länsi-Suomen Osake-Pankki, Tampereen Osake-Pankki, Savo-Karjalan Osake-Pankki ja Pohjolan Osake-Pankki - sekä näiden keskuspankki Maakuntain Keskus-Pankki O/Y liittyisivät yhteen sekä että samaan yhtymään vielä tulisi Suomen Maatalous-Osake-Pankki, jonka asiakaspiiri ja toimitavat suurin piirtein käyvät yhteen mainittujen maakuntapankkien asiakaspiirin ja toimitapojen kanssa. Kun kumminkin kuuden pankin yhteenliittyminen yhdellä kerralla tuottaisi melkoisia käytännöllisiä vaikeuksia, olisi syytä aluksi rajottua pienempään yhteenliittymään, joka voitaisiin toimeenpanna nopeasti ja ilman vaikeampia selvittelyjä ja sovitteluja. Tällöin näyttäisi aluksi Länsi-Suomen Osake-Pankin, Suomen Maatalous-Osakepankin ja Tampereen Osake-Pankin yhteenliittyminen tarkoituksenmukaisimmalta ja luonnollisimmalta. Länsi-Suomen Osake-Pankki ja Suomen Maatalous-Osake-Pankki eivät sanottavasti työskentele samoilla alueilla - tietääkseni on niillä molemmilla konttori samalla paikkakunnalla ainoastaan Porissa ja Lauttakylässä. Ne täydentäisivät siis erinomaisesti toisiaan. Mutta myös Tampereen Osake-Pankki olisi nähdäkseni alusta alkaen tultava mukaan, jotta pankki heti saisi sellaisen voiman ja laajuuden,

että se tarjoisi tukevan pohjan vastaiselle kehitykselle. Tampereen Osake-Pankki toisi myös yhtyneeseen pankkiin asiakaspiirin - muun muassa eräitä hyviä teollisuusasiakkaita - joka sopivasti täydentäisi molempien toisten pankkien tuomaa asiakaspiiria. Kun näiden kolmen pankin yhteenliittyminen toivottavasti jo ensi vuoden alusta lukien olisi tapahtunut, voitaisiin mainittujen kolmen muun pankin sulattaminen sopivalla tavalla toimeenpanna myöhemmin.

Paitsi jo aikaisemmin viitattuja etuja saavutettaisiin yhteenliittymän kautta väluttömästi yksinkertaisempi ja halvempi organisationi, joukko haarakonttoreja voitaisiin lakkauttaa, kiinteistöjä myydä ja henkilökuntaa osittain käyttää tehokkaammin, osittain vähentää. Viimeksimainitun toimenpiteen ei kumminkaan tarvitsisi muodostua kovin radikaaliseksi, koska maakuntapankkien nykyisille kotipaikoille olisi asetettava uuden pankin haarakonttoreja, joilla olisi tavallista itsenäisempi asema ja valvontatehtäviä lähiseudulla toimiviin haarakonttoreihin nähden ja joiden johtoon sen vuoksi tarvittaisiin vastuuta kantamaan tottunutta johtajainesta ja uuden pankin varmaan nopea ja menestyksellinen toiminta ennen pitkää muttenkin tekisi kasvavankin henkilökunnan tarpeelliseksi.

Yhtynyt pankki voisi myös säilyttää sen pääasiallisesti maatalousväestöön nojautuvan ja sen luottotarpeita tyydyttämään pyrkivän luonteen, mikä Suomen Maatalouspankilla ja maakuntapankeilla tähänkin asti on ollut. Se pystyisi vaan entistä paremmin täyttämään tämän tehtävän, joka maatalouden yhä enemmän siirtyessä puhtaaseen rahatalouteen ja jatkuvasti kaupallistuessa, asettaakin sitä rahottaville pankeille yhä kasvavia vaatimuksia.

Sen ohessa olisi sen, kuten edellä jo on koetettu osottaa laajennettava tätä pohjaa, käsittämään muunkin elinkeinotoiminnan erittäinkin vientitoiminnan rahottamista. Erityisesti kävisi sille mahdolliseksi rahottaa myös maatalousväestön yhteisiä suurliikkeitä, kuten Valiota, Metsäkeskusta, Hankkijaa y.m., joiden rahottamiseen keskikokoiset pankit eivät nykyään pysty.

Edellä lyhyesti esitettyihin näkökohtiin viitaten, rohkenen ehdottaa, että Johtokunta puolestaan ryhtyisi tarpeelliseksi katsomiinsa toimenpiteisiin viitatuslaisen pankkiyhtymän aikaansaamiseksi. Samanlaisen kirjeen olen lähettänyt myös Länsi-Suomen Osake-Pankin ja Tampereen Osake-Pankin Johtokunnille.

Kunnioittaen

R i s t o R y t i